

ANDRIĆ

Susret

Najkraće priče i zapisi

Izabrao i priredio
Dejan Mihailović

■ Laguna ■

Od istog pisca:

BEOGRADSKE PRIČE

PRIČE O OSOBENJACIMA I MALIM LJUDIMA

SARAJEVSKJE PRIČE

PRIČE O MORU

TURSKE PRIČE

PRIČE O SELU

NOVELE O ŽENI

NOVELE O MUTNIM VREMENIMA

Copyright © 2012, Zadužbina Ive Andrića, Milutina
Bojića 4, Beograd

Copyright © 2012, izbor Dejan Mihailović

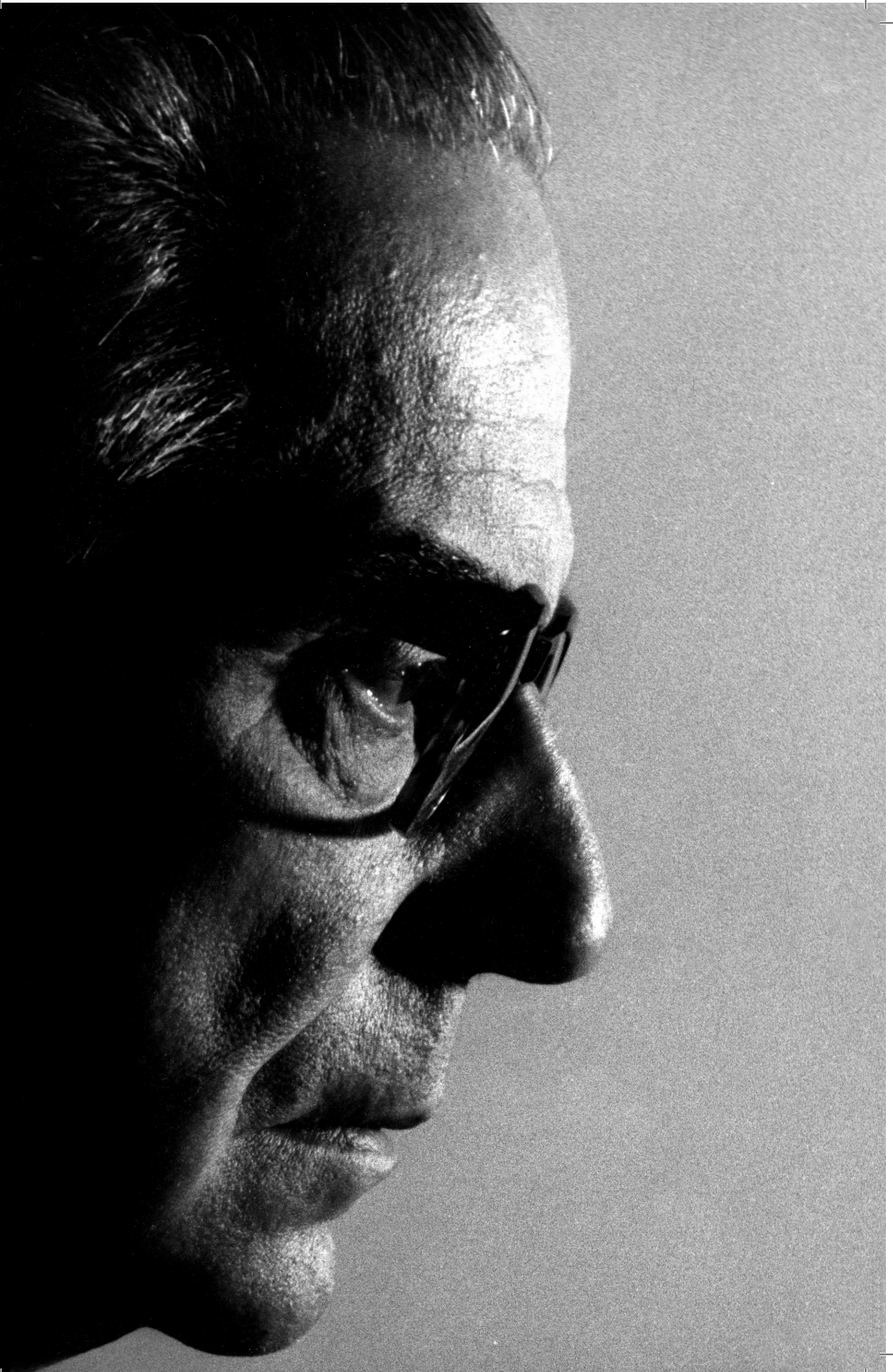
Copyright © 2012 ovog izdanja, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Od onog što nije bilo i što nikad neće biti
prave vešti pisci najbolje priče o onom što jeste.*

Ivo Andrić

SADRŽAJ

NAJKRAĆE PRIČE

Staze17
Lica20
San bega Karčića26
Stvorenje30
Slepac34
Igra38
Zimi43
Mali grad na dve reke48
U amamu49
Harfa iz jezera50
Pesma51
Susret52
Zora54
Jedna noć55

Popodne.57
Priča iz Japana62
Knez sa tužnim očima.65
Pobednik69
Žena od slonove kosti73

ZAPISI

1.

[Duševni bogalj] ¹83
Nekadašnji Višegrad*84
Starica iz Prokuplja*85
[Muke u igri]86
[Neobičan čovek]87
[Valcer]89
[Punokrvna žena]90
[Jedan se čovek nagine nada mnom]92
Policajac Šarić*93
[Predstava]94
[Učitelj K.]96
Anita, <i>la Mejicana</i> *97
U jednoj maloj berbernici*99
[„Svanulo! A lampa gori!“]	100

¹ U uglastim zagradama su dati naslovi koje je dao priređivač, a naslovi kod kojih stoji zvezdica zapravo su prve rečenice odnosno Andrićevog zapisa, koje je priređivač izvukao u naslov radi boljeg snalaženja u sadržaju. (Prim. prir.)

[U slavi]	103
Razgovarao sam sa dva starca*	104
[Seljak i građanin]	105
[Haljinka]	106
[Posle više od pedeset godina]	107
[Podvala]	108
[Dockan]	109
[Daklem]	110
[Mlad par]	111
[„Do praseta“]	112
Razgovori na periferiji Sarajeva*	113
[Veliki čovek].	115
[Advokat Sava Janković]	116
Čovek koji stari*	119
Čuvar kupatila*	121
U sudnici*	122
Trgovački pomoćnik u Višegradu*	123
Čovek koji je prestao da bude ono nešto malo što je po rođenju i poreklu bio, a nije postao ništa drugo*	126
[Starac gleda kolo pred mehanom].	127
[Dve starije žene].	129
[Regrut i polugrađanin]	130
[Uvređeni grad]	132
[Ibro i Huso]	133
U ambulanti Klinike za uši-grlo-nos*	134

Jedan govornik*	136
[Melez]	137
U kafanici na periferiji Beograda*	139
[Opraštanje]	141
[Beogradski profesor univerziteta].	142
[Odavanje u govoru].	144
[Hvatanje u laži]	146
[<i>Tit Andronik</i> i <i>Crni gusar</i>]	148
[Dečaci]	149
[Ligenštul]	152
[Igra sa samim sobom]	154
[Sudski pozivar]	155
[Uspomena]	156
Predvečernji sat*	157
Pesma mladosti*	158
[U slovenačkoj šumi]	159
[Nevidljiva ruka].	161
[Aveti].	162
[Bajka].	163
[Putnik i osa].	164
Legenda o mudracu	170
Čovekova molitva*	171
[Jesmo li to zaista mi?].	173
[Ništa].	175
Tišina*	176
Nemci*	177

[Podanici i gospodari]	178
[Još ideš...]	181
[Na ivici nepreglednog blatišta]	182
Čekanje	183
Pramičak magle*	184
2.	
[Dijalog].	187
[Strah]	188
[Pepeo]	189
[Crno]	190
[Zašto se ljudi rađaju]	191
[Mesto nad mestima]	192
[Ne ide mu se]	193
[Na pržini]	194
[Prezime]	195
[Stara muslimanka]	196
[Odgovor].	197
[Besprincipijelno]	198
[Činjenica među činjenicama]	199
[U ispovedaonici]	201
[Zaostalost]	202
[Dragička]	203
Na Savi*	204
[Gospodsko dete]	205
<i>Hronologija života i rada Ive Andrića</i>	207
<i>Napomena uz ovo izdanje</i>	221

NAJKRAĆE PRIČE

Staze

Na početku svih staza i puteva, u osnovi same misli o njima, stoji oštro i neizbrisivo urezana staza kojom sam prvi put slobodno prohodao.

To je bilo u Višegradu, na tvrđim, nepravilnim, kao izglođanim putevima, gde je sve suvo i čemerno, bez lepote, bez radosti, bez nade na radost, bez prava na nadu, gde neki gorak zalogaj, koji čovek nikad nije pojeo, poigrava u grlu sa svakim korakom, gde žega i vetar i sneg i kiša jedu zemlju i seme u zemlji, a sve što ipak nikne i rodi se, žigošu i saviju i pognu toliko da bi ga, kad bi mogli, pobili drugim krajem u zemlju, samo da ga vrate u bezobličje i tamu iz koje se otelo i niklo.

To su bezbrojne staze koje kao konci i gajtani šaraju brda i padine oko varoši, uviru u beli drum ili nestaju pored vode i u zelenim vrbacima. Nagon ljudi i životinja nacrtao je te puteve a nužda ih ugazila. Tu se teško i polazi i ide i vraća. Tu se sedi na kamenu i zaklanja

pod drvetom, na suhu mestu ili u oskudnu hladu, radi odmora, radi molitve ili seljačkog prebrajanja pazara. Na tim stazama koje vetar mete i kiša pere a sunce okužuje i raskužuje, na kojima se sreta samo izmučena stoka i ljudi ćutljivi, tvrda lica, tu sam ja zasnovao svoju misao o bogatstvu i lepoti sveta. Tu sam, neuk i slab i praznih ruku, bio srećan opojnom srećom do nesvesti, srećan od svega onoga čega tu nema, ne može da bude i nikad neće biti.

I na svima drumovima i putevima kojima sam docnije u životu prošao, živeo sam samo od te uboge sreće, od svoje višegradske misli o bogatstvu i lepoti stvorenog sveta. Jer, ispod svih drumova zemlje stalno je tekla samo za mene vidljiva i osetna oštra višegradska staza, od dana kad sam je napustio pa do danas. U stvari, po njoj sam ja odmeravao svoj korak i podešavao hod. Celog veka me nije napuštala.

U trenucima kad me zamarao i trovao svet u kom sam po zlu slučaju živeo i čudom se održavao u životu, kad se mračio vidik i kolebao pravac, ja sam tada pobožno prostirao preda se, kao vernik molitveni ćilim, tvrdu, ubogu, uzvišenu višegradsku stazu koja leći svaki bol i potire svako stradanje, jer ih sve sadrži u sebi i sve redom nadvisuje. Tako, po nekoliko puta u danu, koristeći svako zatišje u životu oko sebe, svaki predah u razgovoru, ja sam prelazio po jedan deo toga puta sa kojeg nikad nije trebalo ni silaziti. I tako ću do kraja života, neviđeno i potajno, ipak preći suđenu dužinu višegradske staze. A tada će se sa koncem života prekinuti i ona. I izgubiće se tamo gde završavaju sve

staze, gde nestaje puteva i bespuća, gde nema više hoda ni napora, gde će se svi zemaljski drumovi smrsiti u besmisleno klupko i sagoreti, kao iskra spasenja, u našim očima koje se i same gase, jer su nas dovele do cilja i istine.

Lica

Zvezdanog neba i ljudskog lica nikad se čovek neće moći nagledati. Gledaš i gledaš, i sve je viđeno a neznano, poznato a novo. Lice, to je cvet na toj biljci koja se zove čovek. Cvet koji se kreće, menja izraz: od smeha, zanosa, ili zamišljenosti do beslovesne tuposti ili do nepomičnosti mrtve prirode.

Otkako znam za sebe, čovekovo lice je za mene najjače osvetljeni i najprivlačniji delić sveta koji me okružuje. Pamtim predele i gradove, i mogu da ih izazovem u sećanju kad hoću i zadržim pred sobom koliko hoću, ali ljudska lica, koja sam gledao na javi i u snu, javljaju se sama od sebe i ostaju pod mojim pogledom mučno dugo ili bolno kratko, žive pored mene ili nestaju ćudljivo i trajno, da ih više nikakav napor sećanja izazvati ne može. Biva da naiđe jedno jedino i lebdi preda mnom dugo i zaklanja ceo vidljivi svet, a biva da navale stotine, hiljade lica, kao bujica koja preti da poplavi i odnese moju svest. I dok gradove i

predele gledam kroz svoj doživljaj i kao deo sebe, moj razgovor i obračun sa ljudskim licima nema kraja. U njima su za mene ucrtani svi putevi sveta, sve pomisli i sva dela, sve želje i potrebe ljudske, sve mogućnosti čovekove, sve što ga drži i diže, i sve što ga truje i ubija; sve ono o čemu čovek mašta, a što retko biva ili nikad neće biti, dobiva u njima, najposle, svoj oblik, ime i glas.

Pojedinačno ili u povorkama, ljudska lica se javljaju preda mnom. Neka iskrsavaju nema, sama od sebe ili meni nepoznatim povodom, a neka se javljaju, kao na ugovoren znak, na reč ili rečenicu koja ih prati.

* * *

Seljakovo lice isparaju i rastoče rad i briga oko zemlje, sunce i kiša, vetar i sneg. Stezanje zuba i grč napora koji se stalno ponavljaju, žmirkanje i treptanje kojim se oči i lični mišići brane od nemilosrdne jare, od mraza ili vejavice, izbrazdaju to lice u svim pravcima i daju mu boju mrke ili zarudele zemlje nad koju se tako često naginje. Bojazan od zamke ili iznenađenja, napor da pogodi tuđe misli i planove a da ne oda pre vremena svoje, sve to udari svoj pečat na to lice. I pre nego što seljak navrší četrdesetu godinu, ono je već modelirano i završeno. Koža tvrda i mrka. Mišići se ocrtavaju vidljivo. Jabučica iskočila, vrat zboran i proširen. Oči ne gledaju, kao u mladosti, sa potpunim paralelizmom, nego svako ide malko svojim putem. Sve je izrađeno i odvojeno jedno od drugog, a iznad svega leži ravnoteža i mir zrelih godina.